

Det kvalitative telefoninterview og andre interviewmetoder i sociolingvistikken¹

Af Randi Benedikte Brodersen

Indhold

1. Indledning
2. Det offentlige interview
3. Sociolingvistiske interviewmetoder
  - 3.1 Det sociolingvistiske interview
  - 3.2 Det kvalitative forskningsinterview
  - 3.3 Det supplementære telefoninterview
    - 3.3.1 Nogle overvejelser omkring valg og brug af telefonmetoder
  - 3.4 Det kvalitative telefoninterview
4. Afsluttende bemærkninger

1. Indledning

Formålet med denne artikel er dobbelt; det er dels at få et overblik over sociolingvistiske interviewmetoders karakteristika, fordele og

---

¹ Artiklen er en bearbejdet version af et indlæg holdt på talemålskonferencen *Språkleg regionalisering* på Sotra 17.–18.9.1999, og et indlæg holdt på Avdeling for lingvistik, Universitetet i Bergen, 26.11.1999. Jeg er især tak skyldig til Gunnstein Akselberg, Torodd Kinn og Werner Koller for værdifulde kommentarer.

begrænsninger, dels at beskrive og diskutere en metode som jeg vil kalde det kvalitative telefoninterview.

Artiklen handler om fire forskjellige interviewmetoder som brukes til dataindsamling i sociolingvistiske undersøgelser, og den bygger på sociolingvistisk og metodisk forskningslitteratur og erfaringer fra ansigt-til-ansigt-interviewsamtaler med danske informanter i en undersøgelse i 1998 (Brodersen 1998). En forklarende kommentar skal gives til de fire metodebetegnelser i indholdsoversigten ovenfor; betegnelsen *det sociolingvistiske interview* stammer fra William Labov (Labov 1984: 32, jf. Labovs 10-punktsprogram i afsnit 3.1), betegnelsen *det kvalitative forskningsinterview* stammer fra den norske psykolog Steinar Kvale, Center for Kvalitativ Metodeudvikling, Universitetet i Aarhus (Kvale 1979/1987 og 1997). *Det supplementære telefoninterview* er min betegnelse for en tidligere anvendt telefonmetode i sociolingvistikken. Ny derimod er både betegnelsen og metoden *det kvalitative telefoninterview*. Mig bekendt er den ikke blevet omtalt eller brugt tidligere.

Betegnelsen kvalitativ og de interviewtræk jeg ønsker at fremhæve ved at bruge denne betegnelse, omtaler jeg i afsnit 3.4. Forholdet mellem kvalitativt og kvantitativt orienterede metoder i sociolingvistikken vender jeg tilbage til i afsnit 3.2. Jeg bruger formuleringen *kvalitativt eller kvantitativt orienterede metoder*, efter metodeforskerne Cato Wadel (1991) og Erik Fossåskaret (1997), for allerede nu at pege på at de to metodetraditioner ikke udelukker hinanden, som det har været almindeligt at mene, men kan kombineres og gå i den ene eller den anden retning:

[...] i praktisk arbeid er ikke forskeren henvist til å gjøre et valg mellom to gjensidig utelukkende metodeposisjoner. Han velger framgangsmåter som vi kan plassere et eller annet sted på en tenkt skala fra kvantitativ til kvalitativ tilnærming. Med de metodeposisjoner forskeren gjør, orienterer han seg i kvantitativ eller kvalitativ *retning*. I samsvar med en slik både-og-tenkning vil vi i denne boka for en stor del bruke formuleringen *kvalitativt orientert forskning*, som Cato Wadel (1991) gjør det i sin metodebok (Fossåskaret 1997: 12).

Telefonmetoden, eller det supplementære telefoninterview, er en lidet anvendt metode i sociolingvistikken. Kun ganske få sociolingvister har anvendt metoden og diskuteret og problematiseret visse aspekter ved den (fx Thelander 1980). Forskningslitteraturen om telefoninterviewet i sociolingvistikken er derfor af begrænset omfang. Men dele af metodediskussionen om det traditionelle ansigt-til-ansigt-interview i sociolingvistikken inden for de sidste 15–20 år, kan overføres til telefoninterviewet.

Inden jeg diskuterer telefoninterviewet, vil jeg først karakterisere interviewet som genre og metode: Hvad er et interview? Hvilke regler og genretræk kendetegner et interview, og hvad bliver det brugt til? Jeg mener det er vigtigt at gøre rede for interviewbegrebets indhold fordi det kan rumme så meget forskelligt, alt efter hvem der bruger det og til hvilket formål det bruges (jf. Alver 1987: 87). Der findes mange forskellige slags interview med forskellige formål, men det kan være hensigtsmæssigt at skelne mellem to hovedkategorier: det almindelige, offentlige interview, som også kunne kaldes medieinterviewet, fordi alle kender det fra medierne, og forskningsinterviewet som i denne kontekst omfatter forskellige sociolingvistiske interviewmetoder som vi kender fra vores egen og andres forskning, men som er ukendt for vores informanter.

Det offentlige interview bruger medierne til bl.a. nyheds- og informationsformidling og underholdning. Forskningsinterviewet bruger specialister i forskningsøjemed, og det gøres til genstand for videnskabelig behandling og tolkning. Begge er mundtlige, men bliver nogle gange transformeret til skrevne tekster, i mere eller mindre bearbejdet form, bl.a. i aviser, ugeblade, tidsskrifter og rapporter. I denne sammenhæng behandles kun mundtlige interviewtyper.

2. Det offentlige interview

Det jeg har kaldt det offentlige interview, kan opfattes som interviewgenrens grundform, eller prototype, fordi det er det interview som alle i samfundet kender og har oplevet, mere eller mindre direkte eller indirekte. Det kan karakteriseres som en samtale

der består af spørgsmål og svar. Det omfatter forskellige medieinterview som bruges til bl.a. nyhedsformidling og underholdning. Vi møder interviewsamtaler i radioen og fjernsynet hver dag.

Fælles for disse interviewtyper er at de er autentiske, men dog ofte redigerede samtaler i mere eller mindre formelle situationer, ofte i en offentlig kontekst, og at både interviewer og den interviewede kender de spilleregler der gælder for situationen, interviewets formål, form og struktur og parternes roller i forhold til hinanden. Det er disse regler vores informanter overfører til de sociolingvistiske interviewkontekster, når de har bestemte forventninger til interviewerens rolle og opgaver og deres egen rolle som informant og til hvad der kan foregå inden for interviewets rammer (jf. Wolfson 1997: 120). Derfor bliver de overraskede eller forvirrede når de oplever brud på disse regler i det sociolingvistiske interview (Wolfson 1976, se også afsnit 3.1 under (b)).

Interviewreglerne for offentlige interview indebærer at der er en fast struktur med spørgsmål og svar, et fast og asymmetrisk forhold mellem interviewer og respondent og en fast opgavefordeling: Intervieweren åbner og styrer samtalen, stiller forholdsvis korte og passende spørgsmål om visse emner, bestemmer samtaleemnet og emneskift og vender evt. tilbage til bestemte udtalelser i løbet af samtalen. Intervieweren har hele tiden kontrol over situationen, og begge parter holder sig til det aktuelle emne. Respondenterne svarer, helst både villigt og udførligt. De forventer klare og relevante spørgsmål fra interviewer og at interviewer ikke træder ud af sin interviewerrolle (jf. fx Nordberg 1982: 104). Følgende interviewdefinitioner fra nogle amerikanske informanter peger på interviewets spørgsmål-svar-struktur og formål:

... 'An interview is a question and response conversation between two or even more than two people.'

... 'An interview is a meeting in which one is questioned and one answers.'

... 'An interview is where someone comes and asks you a lot of questions and you answer them.'

... 'A meeting for the purpose of finding out information.' (Wolfson 1997: 116).

3. Sociolingvistiske interviewmetoder

Sociolingvistiske interviewmetoder er forskellige typer informant-samtaler som talesprogsforskere bruger til indsamling af talesprogsdata med henblik på at dokumentere fx forskellige talesprogstræk og talesprogsvariation for at kunne beskrive, forklare og prædikere sprogudvikling og sprogforandringer.

Talesprogsdata kan indsamles i ansigt-til-ansigt-samtaler mellem en informant og en interviewer, evt. mellem to informanter og en interviewer, i telefonsamtaler og gruppesamtaler. Samtalerne båndoptages, og båndoptagelsen ligger til grund for den efterfølgende analyse. Det betyder at det i ansigt-til-ansigt-interview ikke er informanters talesprog i en autentisk situation der er undersøgelsesobjektet, men altid informanters bandede tale i en interviewsituation.

Vi kan skelne imellem to metodetraditioner i sociolingvistikken. På den ene side står den klassiske sociolingvistik, den labovianske variationslingvistik, med sine kvantitativt orienterede metoder, og det sociolingvistiske interview som den dominerende indsamlingsmetode. På den anden side står den interaktionistiske, socialantropologisk-etnografisk inspirerede sociolingvistik med sine kvalitativt orienterede metoder som bl.a. deltagerobservation, gruppesamtaler og det kvalitative forsknings-interview.

Ved valg af indsamlingsmetode vil det som regel være sociolingvistikkenes metodetraditioner og de store forbilleder der er afgørende; de valgte metoder er bestemt af og tilpasset en undersøgelses mål, og dermed eventuelle særtræk ved et informantudvalg, samtidig med at også praktiske, tidsmæssige og økonomiske hensyn spiller en rolle. Jeg skal vende tilbage til sådanne og andre overvejelser i forbindelse med valg og brug af telefoninterview i 3.3.1.

Forskellige interviewmetoder vil kunne give svar på forskellige spørgsmål og har forskellige fordele og ulemper, men uanset hvilken interviewmetode talesprogsforskere vælger at bruge, ønsker de som regel, bl.a. af repræsentativitetshensyn, at have kontrol over en

række faktorer i optagelsessituationen. De faktorer der opfattes som kontrollable og objektive og som diskuteres og vurderes, er: optagelsesudstyr, lokalitet, interviewer og intervieweradfærd, samtaleemner og information til informanter om en undersøgelses formål (jf. fx Akselberg 1995: 84). Blandt disse faktorer er intervieweren og interviewerens adfærd dog en problematisk, subjektiv påvirkningsfaktor. Andre subjektive og ukontrollable faktorer er fx informantadfærd, statusforholdet mellem interviewer og informant og hvordan de påvirker hinanden og dermed de bandede data i interviewsituationen. Men i diskussionen af en af sociolingvistikens mest brugte metoder, det sociolingvistiske interview, har der som regel ikke været fokus på subjektive påvirkningsfaktorer og det interaktionistiske aspekt, måske bl.a. fordi det drejer sig om kvantitative undersøgelser med mange informanter, og måske også på grund af sociolingvistikens positivistiske udgangspunkt. Heller ikke i forbindelse med sociolingvistikens telefoninterview, som dog kun er blevet anvendt i nogle få store undersøgelser, er de subjektive faktorer blevet diskuteret. Men det er de derimod i diskussioner af det kvalitative forskningsinterview, som er blevet brugt som indsamlingsmetode i enkelte sociolingvistiske undersøgelser.

I det følgende skal jeg præsentere de fire interviewmetoder: *Det sociolingvistiske interview, det kvalitative forskningsinterview, det supplementære telefoninterview og det kvalitative telefoninterview.*

3.1 *Det sociolingvistiske interview*

Det sociolingvistiske interview som er udviklet af Labov til indsamling af talesprog i kvantitative undersøgelser, er sociolingvistikens hovedmetode og er i årenes løb blevet anvendt af mange forskere verden over, i mere eller mindre tilpasset form, hovedsageligt i kvantitative undersøgelser. Formålet er at indsamle og dokumentere såkaldt naturlig tale, dvs. almindeligt hverdags-sprog, og evt. også stilistisk variation.

Labov har beskrevet dette interview nøje i et interessant 10-punktsprogram (Labov 1984: 32–33):

The sociolinguistic interview is governed by a number of goals, some complementary but others contradictory:

1. to record with reasonable fidelity from one to two hours of speech from each speaker.
2. to obtain the full range of demographic data necessary for the analysis of sociolinguistic patterns (age; residential, school, occupation, and language history; family location and relations; income, rent or house values; group memberships and associations).
3. to obtain comparable responses to questions that define contrasting attitudes and experiences among various sub-cultures (experience of the danger of death; fate; premonitions; fighting and rules for a fair fight; attitudes towards other racial and ethnic groups; educational aspirations).
4. to elicit narratives of personal experience, where community norms and styles of personal interaction are most plainly revealed, and where style is regularly shifted towards the vernacular.
5. to stimulate group interaction among the people present, and so record conversation not addressed to the interviewer.
6. to isolate from a range of topics those of greatest interest to the speaker, and allow him or her to lead in defining the topic of conversation.
7. to trace the patterns of communication among members of the neighborhood, and establish the position of the speaker in the communication network.
8. to obtain a record of overt attitudes towards language, linguistic features and linguistic stereotypes.
9. to obtain specific information on linguistic structures through formal elicitation; reading texts and word lists.
10. to carry out field experiments on subjective reactions towards perceptions of linguistic forms (minimal pair and commutation tests; self-report tests; subjective reaction tests; family background tests).

Som det fremgår af Labovs program, er forskellige stilistiske formalitetsgrader indbygget i forskellige emner og genrer; først kommer de emner der skal kunne give stilistisk variation og efterhånden det naturlige talesprog, til sidst de mest formelle genrer som tekstlæsning, udtale af ord på ordlister og minimale par (Labov 1966: 92-109). Nogle emner er mere eller mindre obligatoriske som fx social og sproglig baggrund, familie, barndom, skolegang og arbejde, men interviewet skal også indeholde emner som interesserer informanterne (pkt. 6) Det betyder at informanterne til en vis grad selv vælger deres emner, fordi det antages at det vil påvirke deres sprogbrug i uformel retning og få dem til at bruge et mere uformelt

talesprog. Et af de mest omtalte og frugtbare emner for at få den naturlige, uformelle tale frem, har nok været Labovs berømte spørgsmål om dødsfare (jf. også pkt. 3): "Have you ever been in a situation where you thought you were in serious danger of being killed – where you thought to yourself, 'This is it?'" (Labov 1966: 107). – Det etisk problematiske i at interviewere stiller sådanne eksistentielle spørgsmål og lader informanter svare mere eller mindre sindsbevæget uden hverken at have brug for eller være interesserede i indholdet i deres svar, skal jeg ikke kommentere nærmere i denne sammenhæng.

Selv har jeg oplevet at informanters eget sprog og egne sproglige erfaringer kan være et særdeles engagerende og informativt emne (Brodersen 1998). Men mange sociolingvister har ment at sprog ikke kunne være et aktuelt og egnet samtaleemne, fordi det skulle få informanters opmærksomhed til at være rettet for meget mod hvordan de snakker, og således påvirke deres talesprog i formel retning og resultere i det modsatte af det sociolingvister er ude efter. Denne fokuseren på det naturlige talesprog som mål har betydet at sociolingvister generelt har været mere optaget af form end indhold; det betyder ofte ikke så meget hvad informanterne siger, bare de producerer de ønskede former og naturligt talesprog. Men for at få disse former har sociolingvister ofte valgt bestemte emner og kontekster som formerne er forbundet med.

Flere forskere har diskuteret problemer knyttet til det sociolingvistiske interview i forhold til forskellige emner. Jeg vil her nøjes med at pege på tre problemområder:

- (a) Undersøgellesobjektet: det naturlige talesprog
- (b) Interviewereffekten og interviewer-informant-forholdet
- (c) Informanternes forventninger til og oplevelse af interviewsituationen.

(a) Undersøgellesobjektet: det naturlige talesprog

Når det gælder undersøgellesobjektet og den opfattelse at det naturlige talesprog er en helhed som findes og kan fremmanipuleres af en interviewer i en formel situation, kan vi spørge os selv: Hvor,

hvornår og med hvem taler mennesker et naturligt talesprog, og har mennesker et mere naturligt talesprog i uformelle og private situationer end i halvformelle og formelle situationer? Eller er grænsen mellem mange formelle og uformelle situationer måske så udvisket og varierende at også talesproget har flyttet sig i stilistisk henseende, så at vi måske kan finde et naturligt talesprog – eller flere slags naturlige talesprog – i flere og andre situationer end tidligere? Om det naturlige talesprog skriver den amerikanske forsker Nessa Wolfson:

The important point to be made here is that there is no single, absolute entity answering to the notion of natural/casual speech. If speech is felt to be appropriate to a situation and the goal, then it is natural in that context. The context itself may be formal or informal, interview or conversation. It is only when norms of speaking are uncertain or violated that one gets 'unnatural' speech. (Wolfson 1997: 124)

(b) Interviewereffekten og interviewer-informant-forholdet

Andre problemer er knyttet til interviewerens adfærd og statusforholdet mellem interviewer og informant, som fx når intervieweren manipulerer med og bryder de konventionelle interviewregler for at gøre den formelle situation mindre formel, bl.a. ved at afvige fra emnet og opfordre informanterne til at gøre det samme og fortabe sig i lange personlige oplevelser og erfaringer:

I sin typiska form består intervjun av ett samtal mellan en intervjuare [...] och en informant [...]. Intervjun är en i västerländska samhällen vanlig talhändelse med av de allra flesta försökspersoner välkända regler [...]. Vad de flesta sociolingvister emellertid försöker göra, åtminstone under någon fas av inspelningen, är att bryta dessa regler och uppmuntra försökspersonen att göra detsamma genom att avvika från ämnet, förlora sig i långa, självupplevda berättelser och ta egna initiativ (Nordberg 1982: 105).

Der findes eksempler på interviewundersøgelser som viser at informanterne ikke forstår hvad meningen er, når intervieweren træder ud af sin interviewerrolle og samtidig forstyrrer statusforholdet mellem sig selv og informanten (Wolfson 1976), og

også for interviewereren kan situationen blive mærkelig:

Både A-og B-intervjua vart haldne som uformelle, ustrukturerede samtalar, der det vart snakka nokså laust rundt begge dei temaa som hadde vorte sette opp, utan at det var klart opplista spørsmål. Nokre av informantane let til å undre seg over denne forma, og stilte spørsmål som: "ska 'kje du begynne snart?" (underforstått med intervjuet), "he 'kje du med spørsmål?", "e det ditte som e intervjuet?". Det oppstod med andre ord tvil kring den kommunikative hendinga [...]. Det må leggjast til at det ikkje berre var informantane som kjende at situasjonen var litt merkeleg. Det gjaldt i like stor grad for oss intervjuarar. Det kjendest særleg merkeleg for intervjuaren i A-situasjonen, som var heilt ukjend for desse menneska, å kome med fullt opptaksutstyr og ha ein såkalla "uformell" samtale (Røyneland 1994: 71).

Interviewet foregår ofte i private omgivelser, men uanset lokaliteten er interviewsituationen nok mere eller mindre formel, alene på grund af en interviewers tilstedeværelse og brugen af optagelsesudstyr. Interviewerens tilstedeværelse er en problematisk påvirkningsfaktor, kendt som *observatørens paradoks*, dvs. det problem at en sprogforsker ønsker at finde ud af hvordan mennesker snakker når de ikke bliver observeret, men kun kan få den slags data ved at observere dem (Labov 1977: 256). Labov og andre har forsøgt at finde forskellige tekniske løsninger på observatørproblemet, bl.a. ved at kombinere forskellige indsamlingsmetoder, bruge flere interviewere (Milroy 1987: 60–64) og ved at udforme en strategi til interviewereren (Møller 1995: 7–9). At udstyre interviewereren med en strategi er en interessant måde at håndtere problemet på fordi der bag strategien må ligge en opfattelse af intervieweradfærd som en problematisk og variabel faktor der er vanskelig at kontrollere.

Mange vellykkede forsøg er blevet gjort på at reducere problemet, men paradokset hører til interviewmetoden, og selv om interviewereren bliver udstyret med en strategi, vil vedkommende ikke være nogen konstant faktor:

Det er altså en *kompleks kombination af faktorer* der har indflydelse på interviewforløbet og på interviewerens verbale adfærd. Vores resultater viser at interviewereren ikke er upåvirkelig af situationelle, sociale og

psykologiske faktorer [...]. Vi har i analysen redegjort for hvordan signifikante udsving i variablernes forekomst kan tilskrives *i.* interviewets omgivelser, *ii.* informantens og interviewerens opfattelse af hvilken speech act de deltager i, *iii.* forholdet interaktanterne imellem, og *iv.* de emner der tales om i interviewet. Vi har dermed vist at *intervieweren i det sociolingvistiske interview ikke er den konstant han regnes for at være* (Heegaard, Hvilshøj og Møller 1995: 56 og 57–58).

Og som sociolingvisten Nessa Wolfson påpeger vil både køns- og aldersforskelle og sociale forskelle mellem interviewer og informanter påvirke parternes verbale adfærd (Wolfson 1997: 122). En interviewer vil reagere forskelligt på forskellige informanter og blive påvirket forskelligt af forskellige informanter; begge parter tilpasser sig til hele tiden hinandens sprog og talestil.

(c) Informanternes forventninger og oplevelser

En vigtig og vanskelig kontekstuel faktor er også informanternes forskellige oplevelser af og forventninger til det at blive interviewet, til interviewsituationen og deres egen og interviewerens rolle. De har forskellige forudsætninger og forventninger og oplever derfor situationen og interviewet forskelligt. Jævnfør også eksemplet ovenfor under (b) på et interview som stukturelt afviger fra det informanterne havde forventet.

Et par af mine informanter oplevede interviewet som en slags eksamen og fortalte at de var lidt usikre på om de kunne svare på alle spørgsmål. For enkelte andre fik interviewet nærmest en terapeutisk funktion; de fortalte at det havde været en positiv erfaring at sætte ord på sproglige oplevelser og erfaringer og få lov til at snakke om vigtige episoder som de ikke havde fortalt til nogen før (jf. fx også Nesse 1994: 68–69).

Betydningen af sådanne subjektive og interaktionistiske faktorer, deres kompleksitet og de problemer de fremkalder, er som sagt blevet diskuteret blandt sociolingvister. Nogle har sat spørgsmålstegn ved om det sociolingvistiske interview er en metode der egner sig "til indsamling af datamateriale der kan bruges i et kvantitativt øjemed", eftersom de anvendte "metoder øjensynligt ikke formår at tage hensyn til kontekstens indflydelse på undersøgelsesobjektet" (Heegaard, Hvilshøj og Møller 1995: 10 og

Wolfson 1974 og 1997). Nessa Wolfson går endda så vidt som til at afvise brugen af interviewmetoden:

There is, in fact, no real justification for using interviews to collect data for use in any kind of systematic comparison of speakers without controlling for all the other factors in the speech situation. Once the very serious bias is recognized, however, we can continue to make use of data which may be collected in spontaneous interviews for other sorts of studies (Wolfson 1997: 123).

Diskussionen af sådanne problemer som her er antydnet, har ført til både metodebevidsthed og -udvikling. Nogle har tilføjet det sociolingvistiske interview elementer fra det kvalitative forskningsinterview, andre har kombineret brugen af flere metoder, og enkelte har valgt at bruge det kvalitative forskningsinterview.

3.2 Det kvalitative forskningsinterview

Det kvalitative interview er en af de traditionelle metoder i samfundsvidenskaberne og de sociale videnskaber, men er som nævnt også blevet brugt i sociolingvistikken. Der kaldes det efter den norske psykolog Steinar Kvale det kvalitative forskningsinterview (Kvale 1979/1987). Dette er fx blevet brugt af Brit Mæhlum (1986 og 1992). Også betegnelsen det kvalitative interview (fx Røyneland 1994) og det etnografiske interview er blevet brugt (Preisler 1999: 22).

En af dem der har arbejdet meget med det kvalitative interview, og som har påvirket den kvalitativt orienterede metodeudvikling i sociolingvistikken er Steinar Kvale. Han har også kaldt dette interview "det halvstrukturerede livsverdensinterview" (Kvale 1997:19). Det er en megetsigende betegnelse fordi den peger på interviewets formål. Kvale definerer dette interview som "et interview, der har til formål at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener" (Kvale 1997: 19).

Nogle af de mest karakteristiske træk ved det sociolingvistiske interview (DSI) og det kvalitative interview (DKI) er anført i tabel 1 nedenfor. De er her karakteriseret i rendyrket form for at få nogle

markante træk frem ved en kvantitativ og en kvalitativ metode. Faren er da at de fremstår som hinandens modsætninger, men samtidig kommer det særegne ved begge metoder bedre frem, og det bliver da måske tydeligere at de kan komplementere hinanden. Flere forskere har peget på, at der ikke behøver at være et modsætningsforhold mellem de to metoderetninger, snarere et komplementært forhold (jf. Akselberg 1997, Grønmo 1982: 95 og Fossåskaret 1997: 11–12). Ofte kombineres de to metoder, både på indsamlings- og analyseplanet, og der udvikles modificerede varianter som glider over i hinanden og som er tilpasset en undersøgelses specifikke formål og behov.

Som det fremgår af tabel 1, er de to interviewvarianter forskellige med hensyn til bl.a. formål, studieobjekt, indhold, forhold mellem interviewer og informant og analyseform. Et af de vigtigste træk ved det kvalitative interview er forholdet mellem informanter og interviewer. De opfattes som interaktører som sammen producerer og tolker undersøgelsesobjektet i løbet af samtalen. Intervieweren er aktør og er klar over sin påvirkning af situationen og "registrerer og fortolker både, hvad der siges, og hvordan det siges" (Kvale 1997: 41). Det kvalitative interview er dermed en mere individcentreret metode og tager i højere grad hensyn til de kontekstuelle faktoreres betydning end det sociolingvistiske interview.

Tabel 1 Det sociolingvistiske interview (DSI) og det kvalitative interview (DKI). Tabellen er inspireret af lignende sammenligninger i Madsen 1981: 67, Grønmo 1982: 97-99, Mæhlum 1992: 105-106 og Røyneland 1994: 50-51.

Træk	DSI	DKI
Formål	At beskrive sproglig variation og evt. stilvariation og at finde sammenhænge mellem sproglige variabler og sociale faktorer	"At indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener" (Kvale 1997: 19).
Studieobjekt	Det naturlige, uformelle talesprog	"Den interviewedes daglige livsverden og hans eller hendes forhold hertil" (Kvale 1997: 41), fx sprogbrug og holdninger
Indhold og informationsværdi	Fokus på form og evt. indhold	Fokus på indhold og form
Orientering	Produkt (data)	Proces og produkt
Rolleforhold	Subj.-obj.	Subj.-subj.
Interviewsituation	Iscenesat med henblik på at opnå en uformel situation	Autentisk formel eller halvformel situation
Form	Struktureret/halvstruktureret	Halvstruktureret
Analyseform og tolkning	Kvantificering med henblik på det generelle og repræsentative og kvalitativ tolkning	Kvalitativ og hermeneutisk indholdsanalyse med henblik på det specifikke og subjektive og kvalitativ tolkning
Analyseenhed	Grupper	Individer
Informantudvalg	Repræsentativ	Strategisk

3.3 *Det supplementære telefoninterview*

I modsætning til det sociolingvistiske interview og det kvalitative interview er telefoninterviewet en utraditionel indsamlingsmetode i sociolingvistikken. Men det er en almindelig hovedmetode i kvantitativt orienterede undersøgelser i både samfundsvidenskaberne og de sociale videnskaber.

Som det fremgår af citatet nedenfor er telefonmetoden især blevet brugt til to formål i talesprogsundersøgelser, enten som supplementær metode eller som hovedmetode:

- (a) antingen att komplettera ett större direktinspelat material eller ge bekräftelse på observationer som redan tidigare utförts på annat sätt
- (b) eller att skaffa underlag för en beskrivning av någon helt telefonspecifik talaktivitet (Thelander 1980: 41).

I sociolingvistikken er telefoninterviewet især blevet brugt i kombination med en anden metode i kvantitativt orienterede undersøgelser for at supplere allerede indsamlede oplysninger. Derfor har jeg valgt at bruge betegnelsen det supplementære telefoninterview.

Labov har brugt telefoninterviewet som supplementær metode i to store oversigtsundersøgelser, New York-undersøgelsen (Labov 1966: 185) og Philadelphia-undersøgelsen (Milroy 1987: 69). Begge gange blev telefoninterviewet brugt til at skaffe tillægsoplysninger fra informanterne. Til samme formål brugte Helge Omdal i midten af 80'erne telefoninterview i sin undersøgelse af sprogvariation og sprogstrategier blandt sætesdølere i Kristiansand (Omdal 1994).

Derfor er både Labovs og Omdals telefoninterview også meget korte i forhold til det traditionelle interview: Labovs Philadelphia-interview varer kun 15 minutter (Milroy 1987: 73-74), og Omdals i gennemsnit 12 minutter (Omdal 1994: 70). Mens det traditionelle

interview ofte varer 45–60 minutter², altså 3–4 gange så længe (jf. fx Akselberg 1995: 85) og Labov i sit 10-punktsprogram ønskede optagelser på 1–2 timer (Labov 1984: 32).

Der er ingen tradition for at bruge telefoninterviewet som hovedmetode til dataindsamling. Det har kun ganske få sociolingvister gjort; Labov har brugt metoden i en stor undersøgelse med 500 informanter i 90'erne i forbindelse med udarbejdelsen af *Phonological Atlas of North America* (Labov 1996: 2), og i Sverige har Mats Thelander og Bengt Nordberg brugt telefoninterviewet i FUMS-projektet *Stad och omland: Urbaniseringen speglad i språket* i 70'erne (Nordberg 1980). Men i Norge og Danmark er der vist ingen sociolingvister der har brugt telefoninterviewet som hovedmetode. Det samme gælder Storbritannien, men her kan en mulig forklaringsfaktor være den tidligere meget lave og socialt skæve telefondækning (Trewin og Lee 1988: 17).

3.3.1 Nogle overvejelser omkring valg og brug af telefonmetoden

Oplysningerne ovenfor om telefoninterviewets ringe udbredelse inden for sociolingvistikken giver anledning til nogle overvejelser og spørgsmål omkring valg og brug af telefonmetoden. Jeg vil først diskutere (a) nogle problemer og ulemper ved metoden, derefter pege på (b) nogle vigtige forudsætninger og enkelte fordele og til sidst kort give (c) en begrundelse for at have valgt telefonmetoden.

(a) Hvilke problemer er forbundet med telefonmetoden?

Man kan forestille sig at den manglende tradition for at bruge telefoninterview eller dominansen af det sociolingvistiske interview som sociolingvistikken hovedmetode kunne være en relevant

² Jf. Milroy som skriver:

Labov has suggested that interviews should obtain 'from one to two hours of speech for each speaker' (1981:8). In fact it is hard to be categorical about the appropriate length of an interview. Useful phonological data can often be obtained in a relatively short time – perhaps as short as twenty to thirty minutes. But a very different picture of a speaker's pattern of language use is liable to emerge over a longer period, and it will be this pattern of language which is of interest to an analyst who wants to get an idea of fluctuations in a speaker's use of phonological variables. Thus, Douglas-Cowie (1978) suggest that, even when interviewed by a stranger, a speaker will settle down to a pattern approximating to his or her everyday interactional style after about one hour (Milroy 1987: 39).

faktor, og at disciplinens naturvidenskabelige udgangspunkt har gjort empirien til det vigtigste i forskningsprocessen, mens metodiske spørgsmål og eksperimenter i mange år har haft en mere perifer plads, selv om Labov altid har været meget eksperimenterende og nytænkende i udviklingen af og kombinationen af metoder.

Man kan også forstille sig at mediets "indbyggede" formalitet og anonymitet kan være eller kan have været et problem i forhold til undersøgelsesobjektet: den naturlige, uformelle tale. Og hvis målet er at beskrive stilvariation, ville telefonmetoden måske skulle suppleres med en anden metode for at få flere forskellige stilm niveauer frem.

Når det gælder mediets virkning på stilm niveauet og telefonsamtalers påståede formalitet, er det dog måske nødvendigt at tage hensyn til at samfundets kommunikationsmønstre har ændret sig markant i løbet af det sidste årti og at mennesker snakker meget mere i telefon i dag end tidligere. Derfor er telefonsamtaler måske ikke længere i så høj grad knyttet til en formel situation, selv om der vil være aldersbetingede forskelle på unges og ældres opfattelse af og erfaring med telefonsamtaler. – I øvrigt nåede Labov i sin New York-undersøgelse frem til at stilm niveauet i telefoninterviewsamtaler lå midt imellem hvad han kalder *careful style* og *casual style* (Nordberg 1982: 110).

En af de vigtigste og måske mest problematiske faktorer ved telefonmetoden er hvilken indvirkning telefonmediet har på informanterne og på deres sprogbrug, dvs. undersøgelsesobjektet (jf. Nordberg 1984: 109). Af erfaring ved vi at nogle mennesker lyder anderledes i telefonen end i ansigt-til-ansigt-samtaler, men vi ved ikke hvad der er anderledes ved deres telefontale. Især ældre informanter synes at have svært ved at besvare spørgsmål per telefon (Körmendi, Egsmose og Noordhoek 1984: 116). Dette problem er nok også kendt fra ansigt-til-ansigt-interview, men jeg har ikke hørt det omtalt eller set det kommenteret nogen steder.

Mediet synes i tillæg at have en negativ virkning på talens emotive side; interaktionen bliver mindre intens, kontakten mindre intim, og desuden bliver interviewerens muligheder for at opfatte og udnytte subtile udtryksforskelle reduceret (Nordberg 1980: 16). Mediet stiller i flere henseender større krav til interviewerens, bl.a.

fordi den paralingvistiske information er begrænset til det rent auditive, der er ingen visuelle stimuli som fx øjenkontakt og smil. Derfor vil interviewerens stemmestyrke, talehastighed og personlige talestil nok være af større betydning end i ansigt-til-ansigt-samtaler (jf. Oksenberg og Cannell 1987: 267).

Et vanskeligt strukturelt problem ved telefoninterview gælder åbne spørgsmål som ifølge en undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet i København ofte besvares med færre oplysninger end i ansigt-til-ansigt-interview (Körmeni, Egsmose og Noordhoek 1986: 116).

En andet problem kan være at telefonsamtaler vurderes som samtaler der skal være forholdsvis korte, og at telefonsamtaler ikke egner sig til at diskutere eller uddybe spørgsmål i. Men her er det interessant at den samme undersøgelse

rammer [...] en pæl igennem myten om, at det kun er korte interviews, der egner sig til telefoninterviewing. Den ene af de interviewundersøgelser, som danner grundlag for denne studie, havde en varighed på ca. 40 minutter, den anden på ca. 35 minutter, uden at dette gav anledning til afbrydelse af interviewet i utide (Körmeni, Egsmose og Noordhoek 1986: 117).

Men for at vurdere omfanget og konsekvenserne af disse problemer er det nødvendigt at sammenligne data fra telefonsamtaler med data fra ansigt-til-ansigt-samtaler og se på fordele og ulemper ved begge metoder. Det har den svenske sociolingvist Mats Thelander gjort i et metodestudie (på leksikalsk, morfofonematisk og fonetisk niveau) under projektet *Stad och omland: Urbaniseringen speglad i språket* (Thelander 1980). Jeg skal vende tilbage til Thelanders resultater nedenfor.

Problemer som har at gøre med intervieweradfærd, vil nok delvis kunne løses eller kompenseres for ved at formulere en detaljeret interviewerstrategi med grundige instrukser til intervieweren.

(b) Hvilke forudsætninger og fordele er knyttet til telefonmetoden?

Den første forudsætning må være at telefontale skal være tydelig nok

til instrumentalanalyse. Det mener både William Labov og den svenske sociolingvist Bengt Nordberg som begge har erfaring med telefoninterview. Derimod virker den britiske sociolingvist Lesley Milroy skeptisk til metoden (Milroy 1987: 73). Hun har dog ikke selv brugt den, men metoden har sandsynligvis ikke været brugbar i England på grund af lav telefondækning (Trewin og Lee 1988: 17).

En anden nødvendig forudsætning er at telefonsamtaler tilhører en kategori af typiske samtalesituationer i vores hverdag. Derfor vil den sprogbrug vi registrerer i telefoninterview, kunne sammenlignes med eller generaliseres til sprogbrug i mange typiske samtalesituationer i vores informanternes hverdag (jf. Thelander 1980:43).

En tredje vigtig forudsætning og fordel er den høje telefondækning i Norge, på over 90% (Massey 1988: 11). Det vil sige at så godt som alle husstande i Norge har telefon. Desuden har samfundsudviklingen og den teknologiske og økonomiske udvikling i 90'erne gjort at telefonen har fået langt større betydning og udbredelse som kommunikationsmedium end for bare 5-10 år siden. Både antallet og varigheden af daglige telefonsamtaler i Norge og andre højtudviklede lande er steget kraftigt i forhold til for 10 år siden.

Set fra informanternes side kan telefoninterviewet således nok siges at høre til en mere autentisk eller naturlig samtalesituation end det traditionelle interview. Ikke bare fordi det at snakke i telefon i dag for mange er en helt almindelig hverdagshandling, selv om der er nok er nogle aldersbetingede forskelle her, men også fordi de kan sidde hjemme i vante omgivelser uden optagelsesudstyr i nærheden (jf. Thelander 1980: 42-43). Også set fra interviewerens side kan telefonmetoden siges at være mindre kompliceret end direkte interview fordi den situationelle tilpasning som bl.a. optagelsesudstyr gør nødvendig, bliver overflødig.

Når det gælder datakvaliteten ved brug af telefonmetoden sammenlignet med brug af ansigt-til-ansigt-metoden, så viser Mats Thelanders metodestudie "att inga konsekventa skillnader kan påvisas mellan utskrifter av den ena och den andra inspelningstypen" (Thelander 1980: 61). Også den ovennævnte

undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet i København har sammenlignet brugen af telefoninterview og ansigt-til-ansigt-interview og vurderer telefoninterviewet "som et på de fleste områder fuldt ud ligestillet alternativ til besøgsinterview", hvis der kompenseres for enkelte svagheder så som manglende "visuelle stimuli", men undersøgelsen kan dog kun sige noget om "forskelle og ligheder mellem besøgs- og telefoninterview ved anvendelsen af et standardiseret spørgeskema, altså et dataindsamlingsinstrument der er beregnet til kvantitative undersøgelser" (Körmendi, Egsmose og Noordhoek 1986: 117-119). Den samme undersøgelse peger desuden på at visse følsomme oplysninger skulle være lettere for informanter at give i telefonen end i en ansigt-til-ansigt-samtale.

Ellers er de mest åbenbare fordele ved telefoninterview at det er en effektiv, praktisk og økonomisk metode til at interviewe mange informanter på forholdsvis kort tid (jf. Milroy 1987: 73 og Thelander 1980: 42), især når de bor spredt over et stort område.

(c) En begrundelse for valg af telefonmetoden

For min vurdering af telefonmetoden har Thelanders metodestudie haft stor betydning fordi resultaterne herfra så tydelig viser at telefonmetoden kan være "ett attraktivt alternativ til konventionella på-platsen-intervjuer när omfattande materialmängder för talspråksundersökningar skall samlas in" (Thelander 1980: 61).

Den variant af telefonmetoden jeg har valgt at bruge til dataindsamling, egner sig fordi interviewundersøgelsernes formål bl.a. er at undersøge velafgrænset sproglig variation og akkommodation (på leksikalsk, morfologisk og fonologisk niveau), ikke stilvariation. I øvrigt kan den sproglige akkommodation forventes at være tydeligere og mere omfattende i telefonsamtaler end i ansigt-til-ansigt-samtaler.

Som en forklarende kommentar vil jeg tilføje at min undersøgelse drejer sig om at beskrive og forklare sproglig variation, sproglig akkommodation til norsk og sprogholdninger blandt danskere fra forskellige områder i Norge. Informanternes sproglige adfærd undersøges i en samtalsituation der er typisk for danskere i Norge, nemlig i en samtale med nordmænd. I interviewet samtaler

informanterne med en norsk interviewer.

Telefonmetoden indebærer også interessante metodiske udfordringer, fordi den ikke har været brugt som hovedmetode i andre tilsvarende undersøgelser.

Metoden giver som nævnt nogle åbenlyse praktiske og økonomiske fordele. Den er mere effektiv og billigere end ansigt-til-ansigt-interview, når der som i mit tilfælde er tale om en undersøgelse med mange informanter (ca. 60) som bor i forskellige områder af Norge.

3.4 Det kvalitative telefoninterview

Betegnelsen kvalitativ bruger jeg metodekarakteriserende for at fremhæve tre væsentlige grundtræk ved det kvalitative telefoninterview, ikke for at signalisere en oppositionel holdning til kvantitativt orienterede metoder:

- (a) et studieobjekt som omfatter både informanters sprog og deres egen forståelse og tolkning af det
- (b) et subjekt-subjekt-forhold mellem interviewer og informant
- (c) en hermeneutisk forståelsesform.

Inspireret af Labovs 10-punktsprogram for det sociolingvistiske interview har jeg lavet et lignende program med mål og principper for det kvalitative telefoninterview.

1. At overholde de konventionelle interviewregler og beholde spørgsmål-svar-strukturen.
2. At optage interviewsamtaler med hver informant af 30–40 minutters varighed.
3. At gøre brug af en detaljeret interviewerstrategi med instrukser til intervieweren (formuleret i interviewguide), bl.a. for at kunne kompensere for manglende visuelle stimuli, fx i form af flere verbale tilbagemeldinger til informanter og evt. flere uddybende spørgsmål.
4. At efterstræbe et subjekt-subjekt-forhold mellem interviewer og

informant, bl.a. med henblik på at samtalen skal være kilde til indsigt og forståelse for informant og interviewer (jf. Gadamer's "ægte samtale" (Gadamer 1997: 363)).

5. At give informanten tilbud om flere oplysninger om interviewets formål (supplerende i forhold til oplysninger givet i tilsendt informantbrev).
6. At få omtrent sammenlignelige svar på spørgsmål om den enkelte informants "sproghistorie", sproglige netværk, sproglige idealer og bevidste sprogholdninger (jf. Labovs punkt 2: "language history group" og "membership and associations", jf. også punkt 8: "overt attitudes towards language, linguistic features and linguistic stereotypes").
7. At finde – dvs. spørge efter – emner af særlig interesse for informanten, bl.a. for at imødegå problemet med åbne spørgsmål i telefoninterview (fx særlige sproglige erfaringer og oplevelser – jf. Labovs punkt 6: "to isolate from a range of topics those of greatest interest to the speaker" og evt. punkt 4: "to elicit narratives of personal experience").
8. At få informantens kvalitative vurdering af eget og andres sprog og sproglige akkommodation (jf. Labovs punkt 10: "self-report tests; subjective reaction tests").
9. At afslutte interviewet med hver informants vurdering af telefoninterviewet (evt. inkl. vurdering af telefonmediet).
10. At inddrage informanternes vurdering af telefoninterviewet i analysen og inddrage interviewers og informanternes indbyrdes tilpasning i interviewsituationen i analysen.

4. Afsluttende bemærkninger

Jeg har forsøgt at gøre rede for fire forskellige interviewmetoder og har gjort nogle overvejelser over valg og brug af telefonmetoden og skitseret et 10-punktsprogram med mål og principper for det kvalitative telefoninterview. Undervejs har jeg berørt nogle problemer ved det sociolingvistiske interview og ved telefonmetoden. I forhold til den sidste metode er der stadig ubesvarede spørgsmål som må afklares, evt. ved at teste det kvalitative telefoninterview for at

sammenligne data fra dette interview med data fra et ansigt-til-ansigt-interview. Muligvis kan der gennem spørgsmålsformuleringer og tilbagemeldinger i telefoninterviewet kompenseres for de problemer som ifølge andre undersøgelser er forbundet med metoden, fx fraværet af visuel kontakt, åbne spørgsmål og interviewereffekt. Nogle af de problemer som gælder interviewer-effekten, vil der sikkert kunne kompenseres for ved at udvikle en detaljeret strategi til intervieweren til brug under interviewet, fx i stil med Labovs interviewerstrategi.

Både disse og andre problemer kan vi diskutere og vurdere bedre når vi får flere sociolingvistiske undersøgelser som tager telefon-interviewet i brug som et fulgyldigt alternativ til de konventionelle dataindsamlingsmetoder.

Litteratur

- Akselberg, Gunnstein. 1995. *Fenomenologisk dekonstruktion av det labovmilroyske paradigmet i sosiolingvistikken. Ein analyse av sosiolingvistiske tilhøve i Voss kommune*. Nordisk institutt, Universitetet i Bergen [upubliceret doktorafhandling].
- Akselberg, Gunnstein. 1997. Kvalitativ eller kvantitativ sosiolingvistik. I: Bondevik, Jarle, Gjert Kristoffersen, Oddvar Nes og Helge Sandøy (red.): *Språket er målet. Festskrift til Egil Pettersen på 75-års dagen 4. mars 1997*. 23–34. Alma Mater, Bergen.
- Albris, Jon, Frans Gregersen, Henrik Holmberg, Erik Møller, Inge Lise Pedersen og Ole Nedergaard Thomsen. 1988. *Projekt Bysociolingvistik. Interim Report on The Copenhagen Study in Urban Sociolinguistics*. Københavns Universitet, København.
- Alver, Bente. 1988. Muntlige kilder. I: Hauan, Marit: *Rapport fra Svalbardseminar i Tromsø 19.–20.11.1987*. TROMURA, Kulturhistorie nr. 11. 79–97. Universitetet i Tromsø, Tromsø.
- Brodersen, Randi Benedikte. 1998. Leksikalsk akkommodation blandt 11 danskere i Norge. I: Akselberg, Gunnstein og Jarle Bondevik (red.): *Ord etter ord. Heidersskrift til Oddvar Nes*. 57–78. Norsk bokreidingslag, Bergen.
- Brodersen, Randi Benedikte. 1999. Selvrapportering i sociolingvistikken i lyset af Gadammers filosofiske hermeneutik. Nordisk institutt, Universitetet i Bergen [upubliceret artikel].
- Fossåskaret, Erik. 1997. Ustrukturerede intervjuer med få informanter gir i seg selv ikke noen kvalitativ undersøkelse. I: Fossåskaret, Erik, Otto

- Laurits Fuglestad og Tor Halfdan Aase (red.): *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitative data*. 11–45. Universitetsforlaget, Oslo.
- Gadamer, Hans-Georg. 1960/1972. *Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*. 3. udgave. Mohr, Tübingen.
- Grønmo, Sigmund. 1982. Forholdet mellom kvalitative og kvantitative metoder i samfunnsforskningen. I: Holter, Harriet og Ragnvald Kalleberg (red.): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. 94–122. Universitetsforlaget, Bergen/Oslo/Tromsø.
- Heegaard, Jan, Ulrik Hvilshøj og Erik Møller. 1995. Det sociolingvistiske interviews anvendelighet. I: *Danske folkemål*. Bind 37. 3–60. Institut for dansk Dialektforskning, Reitzel, København.
- Körmendi, Eszter, Lisbeth Egsmose og Johannes Noordhoek. 1986. *Datakvalitet ved telefoninterview. En sammenlignende undersøgelse af besøgs- og telefoninterviewing*. Studie 52. Socialforskningsinstituttet, København.
- Kvale, Steinar. 1979/1987. Det kvalitative forskningsinterview – ansatser til en fenomenologisk-hermeneutisk forståelsesform. I: Broch, Tom m.fl. (red.): *Kvalitative metoder i dansk samfunnsforskning*. 2. udgave. 160–85. København.
- Kvale, Steinar. 1997. *InterView. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Reitzel, København.
- Labov, William. 1966. *The Social Stratification of English in New York City*. Center for Applied Linguistics, Washington.
- Labov, William. 1984. Field Methods of the Project on Linguistic Change and Variation. I: Baugh, John og Joel Sherzer (red.): *Language in Use. Readings in Sociolinguistics*. 28–53. Printice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- Labov, William. 1999. The Organization of Dialect Diversity in North America. University of Pennsylvania. [Udskrift af internetartikel 1.9.1999.
Nettadresse: <http://babel.ling.upenn...ICSLP/BW/ICSLP4BW.html>].
- Madsen, Benedicte. 1987. Om kvantitative og kvalitative metoders videnskabelighet. I: Broch, Tom m.fl. (red.): *Kvalitative metoder i dansk samfunnsforskning*. 2. udg. 65–77. København.
- Milroy, Lesley. 1987. *Observing & Analysing Natural Language*. Blackwell, Oxford/Cambridge.
- Mæhlum, Brit. 1986. *Språklige variasjonsmønstre hos innflyttere i Oslo*. Novus, Oslo.
- Mæhlum, Brit. 1992. *Dialektal sosialisering. En studie av barn og ungdoms språlige strategier i Longyearbyen på Svalbard*. Novus, Oslo.

- Mæhlum, Brit. 1996. Norsk og nordisk sociolingvistik - en historisk oversikt. I: Henriksen, Carol, Even Hovdhaugen, Fred Karlsson og Bengt Sigurd (red.): *Studies in the development of linguistics in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. Papers from the Conference on the History of Linguistics in the Nordic Countries, Oslo, November 20-22, 1994.* 175-224. Novus, Oslo.
- Møller, Erik .1991. Tal som du plejer - om indsamling af talesprog. I: *Danske folkemål.* Bind 33. 199-134. Institut for dansk Dialektforskning, Reitzel, København.
- Nesse, Agnete. 1994. *Kollektiv og individuell varasjon i bergensdialekten.* Målføresamlinga, Nordisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Nordberg, Bengt .1980. *Sociolinguistic Fieldwork Experiences of the Unit for Advanced Studies in Modern Swedish.* FUMS-rapport nr. 90. Uppsala universitet, Uppsala.
- Nordberg, Bengt. 1982. Sociolingvistisk datainsamling. I: Thelander, Mats (red.): *Talspråksforskning i Norden. Mål - material - metoder.* 92-119. Studentlitteratur, Lund.
- Oksenberg, Lois og Charles Cannell. 1987. Effect of Interviewer Vocal Characteristics on Nonresponse. I: Groves, Robert M. m.fl. (red.): *Telephone Survey Methodology.* 257-69. Wiley, New York/Chichester/Brisbane/Toronto/Singapore.
- Omdal, Helge. 1994. *Med språket på flyttefot. Språkvariasjon og språkstrategier blant setesdøler i Kristiansand.* Uppsala universitet, Uppsala.
- Preisler, Bent. 1999. *Danskerne og det engelske sprog.* Roskilde Universitetsforlag, Roskilde.
- Røyneland, Unn. 1994. *Når bygdemål møter bymål - ei individsentrert eksempelstudie av fire sunnmøringar i Oslo.* Institutt for nordistikk og litteraturvitskap, Universitetet i Oslo, Oslo [upubliceret hovedfagsoppgave].
- Thelander, Mats. 1974. *Grepp och begrepp i språksociologin.* Studentlitteratur, Lund.
- Thelander, Mats .1977. *Språksociologiska metodfrågor. Kommentar till en projektbeskrivning.* 2. Rapporter från Språkdata. Göteborgs universitet, Göteborg.
- Thelander, Mats. 1980. Telefoninspelning som metod för språksociologisk datainsamling. I: Widmark, Gun (red.): *Talspråksstudier. Insamling och analys.* 41-73. Studentlitteratur, Lund.
- Thelander, Mats. 1981. *Språklig variation och förändring - om sociolingvistiska metoder att belysa språkets nutidshistoria.* FUMS Rapport nr. 100. Uppsala universitet, Uppsala.
- Thelander, Mats. 1983. På tal om språk kan man väl inte bygga en

- beskrivning av naturligt talspråk? I: Andersson, Erik, Mirja Saari og Peter Slotte: *Struktur och variation. Festskrift til Bengt Loman 7.8.1983*. 265–280. Åbo Akademi, Åbo.
- Trewin, Dennis og Geoff Lee. 1987. International Comparisons of Telephone Coverage. I: Groves, Robert M. m.fl. (red.): *Telephone Survey Methodology*. 9–24. Wiley, New York/Chichester/Brisbane/Toronto/Singapore.
- Wadel, Cato. 1991. *Feltarbeid i egen kultur*. Seek, Flekkefjord.
- Wolfson, Nessa. 1976. Speech events and natural speech: some implications for sociolinguistic methodology. *Language in Society* 5. 189–209.
- Wolfson, Nessa. 1997. Speech Events and Natural Speech. I: Coupland, Nikolas og Adam Jaworski (red.): *Sociolinguistics. A Reader and Coursebook*. 116–125. Macmillan Press Ltd, London.